

ἔχεις τὸ δικαίωμα πρὶν ἢ λάβῃς τῶν συναδέλφων σου τὴν γνώμην, εἰ δὲ ὡς στρατηγός, ὕπαγε εἰς τὸν στρατόν». Ἐπειδὴ δὲ ἐπαναλαβὼν μετὰ μικρὸν τὰ αὐτὰ, ἤκουσε καὶ αὐτὴς τὴν αὐτὴν παρατήρησιν, μετέβη εἰς παρακείμενον δωμάτιον καὶ

«... πεισὼν κοιμήσατο χάλκρον ὕπνον»
μέχρι πρωῒας. Ἐμιμήθη δὲ αὐτὸν καὶ ὁ πρωθυπουργός. Οἱ δὲ τρεῖς ἄλλοι, ἧτοι ὁ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν Π. Βάρβογλης, ὁ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης Εὐστ. Ἡλιόπουλος καὶ ὁ γράφων διετέλουν ἀγρυπνοῦντες καὶ ἐκκωφούμενοι.

Τὴν δὲ δευτέραν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἀναβάς τις ἀνήγγειλεν, ὅτι ἐπὶ βράχους χάρτου ὑπεγράφη ὑπὸ ἑπτὰ μεγάλων καὶ μικρῶν, ὀνομαστικῶν καὶ ἀκατονομάστων, ἡ καθάρσις τῶν βασιλέων, καὶ ὅτι ἠτύχοιροτονήθησαν τρεῖς κυβερνήται. Οὕτω δὲ,

Ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ μόνῃ,
ἀντιστάσεως μὴ οὐσης,
θραυσθέντων ἀρειμανίως
τῶν φανῶν τῆς πρωτεύουσας,

ὡς εὐφύεστατα διηγήθη τις ἐμμέτρως τὸ ἡρωϊκὸν ἀνδραγῆμα τοῦ Ὀκτωβρίου, κατελύθησαν βασιλείαι καὶ δυναστεῖαι, οὐχὶ ἠττηθείσης ἀλλ' ἀποποιηθείσης τῆς ἐξουσίας νὰ πεισθῇ ὅτι ἡ μετριότητα κατὰ πάντα τὰ μεγάλα ζητήματα ἀποβαίνει ἐπὶ τέλους ὀλεθρία. Τῶν δὲ ὑπουργῶν μεταδόντων εἰς τὸ ἀπέναντι κατάλυμα τοῦ προέδρου, οἱ φυλάττοντες τὰς πέριξ οἰκίας ἀναζυγώσαντες εὐθὺς τὰς θύρας, ἔτειναν φιλίαν τὴν δεξιάν πρὸς τοὺς ἀποστάντας στρατιώτας, ἡ τῆως ἐπιφοβὸς ὁδὸς κατεκλύσθη, καὶ ὡς ἀνεμῶστροφοι καταγιγίς συνετάραξαν τὸν οὐρανὸν νιφάδες κρότων πυροβόλων. Πυκνὸς δ' ἐγύθη τότε, ἀλλὰ τότε μόνον, εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰς ρύμας ὁ ἀσύνητος ὄχλος, τὸ κωφὸν τοῦτο καὶ ἄλλοθεν γερόντιον τοῦ ποιητοῦ, κρουγάζοντες, κροτοβολοῦντες καὶ ἀσέμνως ἐξονειδιζόντες τοὺς βασιλεῖς· πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν πρὸ μιᾶς ἡμέρας σαινόντων πρὸ τῶν ὑπουργῶν καὶ γονυπετούντων πρὸ τῶν ἡγεμόνων, ἐκπηδήσαντες εἰς τὰς ὁδοὺς ἐπεδεικνύον θριαμβικῶς ἐρυθρὰς ταινίας ἐπὶ τοῦ στήθους, ὡς σημεῖον συμμετοχῆς καὶ ἀφάτου ἀγαλλιᾶσεως.

Καὶ οἱ ξένοι δὲ πρέσβεις ἔδραμον εἰς Πειραιᾶ, οὐχὶ ἵνα καλύψωσι, κατὰ καθήκον, διὰ τῆς αἰγίδος αὐτῶν τὸν καταπλεύσαντα τὴν ἐπαύριον ἡγεμόνα, ἀλλ' ἵνα διαθεβαιώσωσιν ὅτι·

«Venit summa dies et ineluctabile fatum»,
«Πλωθε λοιπὸν ἡμᾶρ καὶ μοῖρα κραταιή»,

καὶ προτρέψωσιν αὐτὸν ἵν' ἀναχωρήσῃ διὰ παντός. Ὁ δ' ἀγαθὸς βασιλεὺς, μὴ ἀνεχόμενος, ὡς ὁ Λοδοβίκος Φίλιππος, νὰ χυθῇ μηδὲ βράνις αἵματος ἀδελφικοῦ ἔνεκεν αὐτοῦ, κατέλιπε τὴν χώραν, ἦν καὶ ἐξ αἰσθήματος καὶ κατὰ τὸ παράδειγμα φιλελληνικωτάτου πατρὸς, συνδραμόντος ἐν χαλεπωτάτοις καιροῖς τὴν Ἑλλάδα διὰ χρημάτων καὶ ἀνδρῶν καὶ γενναίας φωνῆς, ἠγάπησεν ὡς ἰδίαν πατρίδα, καὶ διωργάνωσε καὶ ἐπροίκισε διδ-

λοκλήρου συστήματος φιλελευθέρων νόμων, καὶ προεκινδύνευσεν ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου αὐτῆς, καὶ ἔκλαυσεν αὐτὴν ὑβρίζομένην ὑπὸ τῆς ξένης κατοχῆς. Ἀποπλέων δὲ τὴν 12 Ὀκτωβρίου ἐκ Σαλαμίνας ἐπὶ ἀγγλικῶν σκάφους, ἀφῆκε τὴν κατασκευαστικὴν ταύτην προκήρυξιν·

«Ἐλληνας!

»Πεποιθὼς ὅτι, μεθ' ὅσα συνέβησαν εἰς τινα μέρη τοῦ βασιλείου καὶ ἰδίως ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, ἡ κατὰ ταύτην τὴν στιγμήν ἐν τῇ Ἑλλάδι διατριβὴ μου θὰ ἔφερε τοὺς κατοίκους εἰς αἵματηρὰς καὶ ἀνυπερβλήτους ἀταξίας, ἀπεράσιστα νὰ ἐγκαταλίπω τὸν τόπον, τὸν ὅποιον ἀσίποτε ἠγάπησα καὶ εἰσέτι ἀγαπῶ, καὶ εἰς τοῦ ὁποίου τὴν εὐμερίαν οὔτε φροντίδων οὔτε κόπων ἐφείσθη ἐπὶ μίαν σχεδὸν τριακονταετηρίδα. Ἀπέχων ἀπὸ πάσης ἐπιειδέσεως, ἐφρόντισα μόνον περὶ τῶν ἀλλήθων συμφρονόντων τῆς Ἑλλάδος, ζητήσας παντὶ σθένει νὰ πράξω τὴν ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν ἀνάπτυξιν καὶ καταβαλὼν ἰδιαίτερον σπουδὴν εἰς τὴν ἀμερόληπτον τῆς δικαιοσύνης διαχείρισιν. Ὅσάκις ὅμως προέκειτο περὶ πολιτικῶν ἐγκλημάτων κατὰ τοῦ ἐμοῦ ἀτόμου, μετῆλθον ἀπεριόριστον ἐπιεικείαν καὶ ἐλησμόνησα τὰ γενόμενα.

»Ἐπανερχόμενον εἰς τὴν γενεθλίαν μου χώραν λυπεῖ με ἡ προσφιλέτης μου Ἑλλάς ἕνεκα τῆς νέας τῶν πραγμάτων τροπῆς· δέομαι δὲ τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ νὰ καταπέμψῃ ἀσίποτε τὴν χάριν τοῦ εἰς τὰς τύχας τῆς Ἑλλάδος. «ΘΘΩΝ».

Καὶ ταῦτα εἰπὼν, προστηγόμενος τὸ τελευταῖον τὴν μεγαρικὴν ἀκτὴν, ἐνατενίζων εἰς τοὺς ἔτι χλοερούς στεφάνους τῶν μύρτων, τοὺς καταγλαῖσαντας τὰς ὁδοὺς, δι' ὧν οὐ πρὸ πολλῶν ἡμερῶν διέβη ὡς ἐν θριαμβῷ, τοῦ πλήθους ἀνακραζόντος Ὡσανά, καὶ ἀκούων ἀντιλαοῦσαν ἔτι τὴν γλυκεῖαν ἠχὴν τῶν παρθενικῶν ᾠμάτων τῶν βαθυπλοκάμων θυγατέρων τῆς Μεγαρίδος¹.

Προσεχῶς δημοσιεῖται παρὰ τοῦ Ἐφόρου τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης κ. Ε. Δ. Ροῖδου ἔκθεσις τῆς καταστάσεως τοῦ σπουδαίου τούτου ἰδρύματος. Ἐπὶ τῇ αἰτίσει δὲ ἡμῶν παρεχωρήθη ἡμῖν πρὸς δημοσιεῖσιν τὸ ἐπόμενον τεμάχιον, ἔξ οὗ θὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης μετὰ πόσης χάριτος ὁ κ. Ροῖδης γνωρίζει νὰ πραγματεύεται καὶ τὰ ἐξορτάτα ἀντικείμενα.
Σ. τ. Δ.

Περὶ ταξινομήσεως τῆς ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Πρέπει ἤδη νὰ εἰπωμέν τι καὶ περὶ τοῦ πολυκρότου ζητήματος τῆς ταξινομήσεως. Πρὸ τοῦ ἔτους 1866, ὡς κάλλιστα ἐξ ἰδίας πείρας γνωρίζομεν, οὐχὶ ταξινομήσις ἀλλ' οὐδὲ κἂν τάξις ὑπῆρχεν. Ἡ Βιβλιοθήκη ἦτο μὲν διηρημένη εἰς τμήματα, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς ἔκειντο οἱ τόμοι ἀναμῆξ, ἡ δὲ ἀνέυρεσις ὠρισμένου συγγραμματος ἀπῆται τοσοῦτον ἐπιπόνοος καὶ πολλῆς ματαίας ἀνασκαφῆς, ὥστε οἱ πλείστοι τῶν προσερχομένων ἠρκοῦντο ζητούντες παρὰ τοῦ ἀγαθωτάτου Ἀποστολίδου ἐν λεξικῶν τῆς Γραφῆς, μίαν μαθηματικὴν γεωγραφίαν γαλλιστί, μίαν βιογραφίαν

1. Ἐστὶν ἐκ τῶν ἱστορ. Ἀναμνησέων Ν. Δραγοῦμη.

μόνον ἄδικον τοῦ ἀξιεπαίνου ἀνδρὸς εἶνε, ὅτι πρὸς ἀπόδειξιν πράγματος ἡλίου σαφεστέρου κατώρθωσε νὰ γράψῃ τετρακοσιοσέλιδον τόμον χωρὶς νὰ πείσῃ κἀνένα. Καὶ οὐ μόνον κἀνένα δὲν ἐπεισεν, ἀλλὰ καὶ εὐχερέστατον κατέστησε τὸ ἔργον τῶν γελωτοποιῶν. Τὸ σύστημα αὐτοῦ ἦτο μὲν σωτήριον, ἀλλ' ἀφοῦ κατέστη γελοῖον, ἐδέητε νὰ προσκληθῇ ἀδρᾶ δαπάνη ταξινόμος ἐκ Γερμανίας, ὅπως καταστρέψῃ τὸ προϊόν ἐξαμηνίων κόπων, καὶ καταστήτῃ ἄχρηστον δεκάτομον τοπικὸν κατάλογον, δι' οὗ ἐξησφαλιζέτο τοῦλάχιστον ἀπὸ πάσης κλοπῆς ἢ περιουσίας τῆς Βιβλιοθήκης. Ὁ ἀναλαβὼν τὴν τοιαύτην ἐντολὴν διδάκτωρ Ἐμίλιος Στεφενχάγεν, ἦτο μὲν, ὡς φαίνεται, σοφὸς καὶ ἐπιστημονικώτατος ταξινόμος, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην δυστυχῶς εἶχε γνῶσιν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλάδος καὶ τῶν διεπόντων πᾶσαν παρ' ἡμῖν ὑπηρεσίαν πολιτικῶν ἐθίμων. Ἐκ τοιαύτης βεβαίως ἀγνοίας ἔκρινεν εὐλογον νὰ ταξινομήσῃ νεοελληνικὴν βιβλιοθήκην κατὰ τὸ πολυπλοκώτατον τῶν γερμανικῶν συστημάτων, παραδεχθεὶς ἀριθμοὺς πηδῶντας ἀθαιρέτως, καὶ οὐ μόνον παρενθέσιν μεταξὺ τούτων, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἄπειρον μεταξὺ παρενθέσεων παρενθέσεις, χωρισμὸν καθ' ὕλην τῶν ἔργων τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως, τρεῖς ἰδιαιτέρας κατὰ σχῆμα ἀριθμήσεις καὶ παντοίας ἐν τῷ αὐτῷ τμήματι ὑποδιαίρεσεις. Περὶ πάντων τούτων ἐν μὲν Γερμανίᾳ αἱ γινῶμαι εἰσι διηρημέναι, ἀλλαχοῦ δὲ τῆς Εὐρώπης ὑπερίσχυσαν ὀριστικῶς συστήματα πολὺ ἀπλούστερα, βασιζόμενα ἐπὶ τῆς προσθήκης μᾶλλον ἢ τῆς παρενθέσεως τῶν νέων βιβλίων. Ἀποφεύγοντες ν' ἀποφανθῶμεν περὶ τῆς ἀπολύτου ἀξίας τῶν δύο συστημάτων, τοῦτο μόνον δυνάμεθα μετὰ πάσης θετικότητος νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι ἂν διαφωνοῦσι περὶ τῆς σκοπιμότητος τοῦ παρ' ἡμῖν εἰσαχθέντος οἱ βιβλιολόγοι, πάντες ἀφ' ἑτέρου οἱ βιβλιοκλόποι θέλουσιν ὁμολογήσει ἐνὶ στόματι, ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ εὐρεθῇ προσφορώτερον πρὸς εὐχερῆ καὶ ἀκίνδυνον ἀσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν. Τὰ ἐν ταῖς θήκαις ἀφινόμενα χάριν μελλούσης παρενθέσεως ἀθαιρέτα τὸ μέγεθος καὶ καθ' ἑκάστην μεταβαλλόμενα χάρματα ἀρκούσιν ὅπως καταστήσωσιν ἄορατον τὴν ἐκλειψιν πλείστων τόμων, οὐδεμίαν δὲ πρὸς ἔλεγγον τῆς ὑπεξαιρέσεως παρέχουσι βοήθειαν οἱ ἀτάκτως πηδῶντες ἀριθμοί. Τὸ δὲ ὄντως δυσάρεστον εἶνε ὅτι πρὸς ἀντιτάξιμιν τῆς ὕλικῆς ζημίας δὲν ἀπομένει ἡμῖν οὐδὲ κἂν ἡ παρηγορία νὰ λέγωμεν αὐταρέτως ὅτι διαρπάζεται μὲν, ἀλλ' εἶνε τοῦλάχιστον ἐπιστημονικῶς διατεταγμένη ἢ ἐθνικῆ ἡμῶν Βιβλιοθήκη. Καίτοι μὴ ἰδόντες αὐτὴν ἀφοῦ ἐτελείωσεν ὁ κ. Στεφενχάγεν τὸ ἔργον, ὑποθέτομεν ὅτι ἐξήληθεν ἐπιστημονικῶς εὐπρόσωπος ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ λογίου Γερμανοῦ. Τοῦτον ὅμως διεδέχθησαν ὑπὲρ τοὺς ἐβδομήκοντα ἔφοροι, βιβλιοφύλακες καὶ βοηθοί, περὶ ὧν ἐπιτρέπεται ν' ἀμφιβάλλωμεν ἂν

εἶχον τὴν ἀπαιτουμένην δξυδέρκειαν, ὅπως διακρίνωσι τὰς λεπτότητας τῶν ἐπιστημονικῶν ὑποδιαίρεσεων, ἀφοῦ πλὴν τῆς βουλευτικῆς εὐνοίας προσόντα δὲν ἀπητοῦντο παρ' αὐτῶν πολλὰ, οὐδ' αὐτὸ τῆς ἐν Ἀθήναις παρουσίας, ἀλλ' ἠδύνατό τις συγχρόνως νὰ ἦνε βιβλιοφύλαξ τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης καὶ κάτοικος Ἀταλάντης. Τί ἀκριβῶς διεπράχθη ὑπὸ τῶν ἀμέσων διαδόχων τοῦ κ. Στεφενχάγεν δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, μὴ συχνάζοντες τότε εἰς τὴν Βιβλιοθήκην, βέβαιον ὅπως δῆποτε εἶνε τοῦτο, ὅτι διορισθείσης, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἰπόμεν, ἐν ἔτει 1875 ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς πρὸς ἐξέτασιν τῆς Βιβλιοθήκης, αὕτη ἐδήλωσεν ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτῆς ὅτι εἶρε φύρδην μίγδην κατατεταγμένα μετ' ἀκατατάκτων, δελτία ἄνευ συγγραμμάτων καὶ συγγράμματα ἄνευ δελτίων, πάντα δὲ τὰ ἐπὶ τῶν τόμων διακριτικὰ σημεῖα, δι' ὧν ὁ σοφὸς Γερμανὸς διέστειλε τὰς πολυπλόκους αὐτοῦ κατ' ἐπιστήμην, κλάδον, πολλαπλότητα κτλ. ὑποδιαίρεσεις, εἰς τοιαύτην σύγχυσιν καὶ ἀταξίαν, ὥστε δὲν ἀντεπροσώπευον πλῆον τίποτε· τὸ δὲ χεῖριστον πάντων νέαν ἔλθειψιν δεκαπέντε χιλιάδων τόμων! Ὁ μετὰ ἐν ἔτος ὡς βιβλιοφύλαξ προσληθθεὶς, καὶ κατ' εὐτυχίαν κατορθώσας ν' ἀντιστῆ μέχρι σήμερον εἰς τὰς κατ' αὐτοῦ ὡς ἀλλογενοῦς παντοίας ἐπιθέσεις καὶ διαβολὰς κ. Μιχ. Δέφνερ ἐπιμύχθως ἀγωνίζεται ἀπὸ τριετίας ὅπως ἐπαναγάγῃ τάξιν τινὰ εἰς τὸ χάος τοῦτο, πλεῖστα ἀναταξινομήσας βιβλία, διορθώσας ἐσφαλμένα δελτία καὶ καταγράψας λησμονηθέντας τόμους. Ἄλλ' οὔτε αἱ παρατηρήσεις αὐτοῦ ἐτύγγαχον πάντοτε ἀκροάσεως παρὰ τῶν κκ. Ἐφόρων, οὔτε ἀφίνοντο αὐτῷ παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ οἱ βοηθοὶ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ὅπως διδαχθῶσιν, ἐν πᾶσι δὲ περιπτώσει δύσκολον ἦτο εἰς ἓνα μόνον ἄνθρωπον νὰ τακτοποιήσῃ ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ὅσα ἐβδομήκοντα ἄλλοι εἰργάσθησαν νὰ συμφύρωσι καὶ νὰ συγκαταμιξέωσιν ἐφ' ὅλην δωδεκαετίαν. Πρὸς ἐκτίμησιν τῆς ἀρμοδιότητος τῶν ἐπιφορτιζομένων ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε ὑπουργῶν τῆς Παιδείας, ὅπως κατὰ τὸ ἐπιστημονικώτατον τῶν συστημάτων ταξινομήσῃ τὰ βιβλία, ἀρκούμεθα εἰς ἓν μόνον παράδειγμα· συγγραμμάτων τινῶν, παιδαγωγικῶν μάλιστα, ὧν γίνεται μεγάλη ζήτησις καὶ χρῆσις, συνειθίζει ἡ Βιβλιοθήκη νὰ λαμβάνῃ δύο σώματα, ὅπως ὑπάρχη πάντοτε πρόχειρον τὸ ἐν, ἂν τύχῃ τὸ ἄλλο περιόδευον. Ὅλος ὁμως σειρὰς τοιούτων διπλῶν βιβλίων ἔκρινεν εὐλογον ἀξίος τις βιβλιοφύλαξ νὰ δέσῃ ἑαυτὸν τὰ δύο ἀντίτυπα, ἐκάστου τόμου περιλαμβάνοντος δύο πρῶτα τεύχη, δύο δεύτερα καὶ οὕτω καθεξῆς, ἢ δὲ συνήθεια αὕτη ἤρξατο ἀπὸ τοῦ ἔτους 1873. Ὁ αὐτὸς ἴσως ἢ ἄλλος ἰσάξιος ταξινόμος κατέταξε τὸ γνωστὸν μυθιστόρημα Jérôme Paturot ἐν τῇ νομικῇ, τὸν ἀστυνόμον Παρισίων Duchatelet με-

1. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος, ὡς ἤδη εἰπόμεν, φαίνεται ἡμῖν δεκτικὸς ἀμφισβήτησεως.